Burgemeester en Wethouders
Postadres Postbus 16200, 3500 CE Utrecht
Telefoon 14 030
www.utrecht.nl/

Gemeente Utrecht

College van Gedeputeerde Staten
Provincie Utrecht
Postbus
3501 UTRECHT

Behandeld door	H. Kraaij	**Datum**	21 december 2022
Doorkiesnummer	14030	**Ons kenmerk**	10708012
E-mail	h.kraaij@utrecht.nl	**Onderwerp**	Zoekgebieden duurzame energie
Bijlage(n)	2		
Uw kenmerk	UTSP-279699493-31781	**Verzonden**	
Uw brief van	6 juli 2022	Bij antwoord datum, kenmerk en onderwerp vermelden	

Geacht college,

In uw brief van 6 juli 2022 roept u ons op om het gesprek met onze gemeenteraad aan te gaan over de uitkomsten van de Tussenbalans Regionale Energie Strategieën provincie Utrecht en over de in het daarbij horende rapport genoemde potentiële onderzoeksgebieden voor windenergie. U vraagt ons om een concreet bestuurlijk voornemen voor extra windlocatie(s) in onze gemeente. Dit kunnen ook meerdere onderbouwde en realistische zoekgebieden betreffen, voorzien van een overzicht van het te doorlopen proces en planning om tot planuitwerking, besluitvorming en vergunningverlening in het tijdspad van de RES te komen. Daarnaast roept u ons op om lopende plannen en initiatieven die zich bij ons hebben gemeld, in behandeling te nemen en integraal af te wegen. Dit zodat conform afspraken in de RES begin 2025 voldoende initiatieven vergund kunnen zijn.

Met deze brief geven wij invulling aan deze oproep. Helaas is het niet gelukt om de deadline van 1 december te halen, omdat we de resultaten van het planMER voor onze Klimaatvisie wilden afwachten en daarover eerst een goed gesprek wilden voeren binnen het college.

Urgentie
Wij voelen een grote urgentie om een zo groot mogelijke bijdrage te leveren aan de productie van duurzame energie. Er is op dit moment een klimaatcrisis en een energiecrisis aan de gang. De gasprijzen stijgen door geopolitieke instabiliteit en door de congestie in het hoogspanningsnet is de levering van elektriciteit niet voor iedereen meer een vanzelfsprekendheid. Wat we nodig hebben is een transitie naar een energiesysteem met meer lokale productie van duurzame energie en slimme netten die vraag en aanbod op elkaar afstemmen. Onze gemeente wil actief bijdragen aan de maatregelen die nodig zijn om deze transitie door te maken. In ons coalitieakkoord is opgenomen dat we de komende vier jaar aan de slag willen op alle locaties die in de Ruimtelijke Strategie Utrecht 2040 (RSU2040) aangewezen zijn voor energieproductie, en die gunstig uit de milieueffectrapportage (planMER) komen. Voor de geschikte locaties doorlopen we een zorgvuldig ruimtelijk proces, waarbij diverse ruimtelijke belangen gewogen worden.

Ons beleid: RSU2040, planMER en Klimaatvisie
Op 15 juli 2021 hebben wij in de RSU2040 al aangegeven welke zoekgebieden voor windenergie en zonne-energie mogelijk kansrijk zijn in onze gemeente. Wij willen zoveel mogelijk van deze zoekgebieden opnemen in een Klimaatvisie die we eind 2023 willen vaststellen. Om deze keuze te kunnen onderbouwen, hebben we dit jaar een planMER op laten stellen (zie eerste bijlage). In dit planMER zijn ook zoekgebieden voor geothermie beoordeeld. Uit het planMER blijkt dat windmolens, zonnevelden en geothermie negatieve effecten hebben op met name geluidsbelasting, stedelijke groenstructuur, natuur en cultuurhistorische waarden. Ook gaat de ruimte voor energieproductie ten koste van ruimte voor andere opgaven van de gemeente Utrecht: vooral groen en sport en in mindere mate werklocaties en woningbouw. Voor het aanwijzen van zoekgebieden voor duurzame energie is daarom een politieke afweging van belangen nodig.

Lopende plannen en initiatieven
Op dit moment hebben wij in de gemeente Utrecht één lopend plan voor windmolens en vijf voor zonnevelden:

1. 4 windmolens in Rijnenburg en Reijerscop (90 GWh) → Vergunning aangevraagd en bestemmingsplan in de maak.
2. Zonnepark Meijewetering (0,5 GWh) → Vergund
3. Zonnepark Geluidswal A12 (4 GWh) → Vergund
4. Zonnepark Haarrijnseplas (7 GWh) → In bestemmingsplan opgenomen
5. Zonnepark Nedereindse Plas (maximaal 33 GWh) → Raadsbesluit visie (als onderdeel van energielandschap Rijnenburg)
6. Zonnepark Ockhuizen (38 GWh) → Collegebesluit Startnotitie

Deze projecten worden op basis van de huidige planningen allemaal gerealiseerd vóór 2030.

De gemeenteraad heeft zich als volgt uitgesproken over aanvullende windmolenlocaties die een rol kunnen spelen in de periode tot 2030:

- De Visie voor energielandschap Rijnenburg en Reijerscop biedt ruimte voor meer dan vier windmolens. Rijne Energie c.s. kunnen een (tweede) planprocedure starten voor meer windmolens als hiervoor geïnteresseerde grondeigenaren zijn.
- In de Omgevingsvisie Utrecht Science Park 2040 is opgenomen dat er (onder voorwaarden) ruimte is voor windmolens, zonnevelden en geothermie. Als daarvoor initiatiefvoorstellen of vergunningaanvragen ingediend worden, dan nemen wij die in behandeling.
- De gemeenteraad heeft een motie aangenomen om actief medewerking te verlenen aan de uitwerking van plannen voor windmolens op het Utrecht Science Park.
- De gemeenteraad heeft een motie aangenomen om de mogelijkheid van windmolens op Lage Weide te verkennen.
- De motie van de raad om vaart te maken met de gebiedsontwikkeling voor Voordorpse Veld (inclusief windenergie) is door het college overgenomen.

Voor deze locaties kan nog geen planning afgegeven worden, omdat de realisatie afhangt van initiatiefnemers en de medewerking van grondeigenaren. Die hebben zich op deze locaties nog niet (formeel) aangediend.

Het gesprek met de gemeenteraad
Het mandaat voor de vaststelling van zoekgebieden voor nieuwe projecten, aanvullend op de lopende plannen en initiatieven, ligt bij de gemeenteraad. Daarom willen in twee stappen een uitspraak vragen van de raad over de weging van belangen bij het bieden van ruimte voor de productie van duurzame energie. Ten eerste op basis van de informatie uit het planMER en ten tweede bij de besluitvorming over de vaststelling van de zoekgebieden in de Klimaatvisie. Het gaat daarbij om een weging van belangen die we op gemeentelijk niveau kunnen maken, zoals gezondheid en de ruimte die beschikbaar is voor andere opgaven, zoals groen, sport, werklocaties en woningbouw.

Het gesprek met de provincie
Uit het planMER blijkt dat er mogelijk zwaarwegende effecten zijn van windmolens, zonnevelden en geothermie op cultuurhistorische waarden en beschermde natuursoorten. Wij constateren dat we niet de juridische ruimte hebben om de politieke afweging van deze belangen zelfstandig te maken. Energieproductie in gebieden met cultuurhistorische waarden van provinciaal, rijks- en/of internationaal belang moet voldoen aan regels die zijn opgelegd door het rijk en de provincie. Ook stelt de provincie eisen aan natuurbescherming, zowel voor soorten flora en fauna als voor beschermde gebieden. Tot slot maakt de minister van defensie het vaststellen van bestemmingsplannen voor windmolens in grote delen van onze gemeente op dit moment onmogelijk door geen besluit te nemen over een nieuwe locatie voor vliegtuigradar. Voor het aanwijzen van extra zoekgebieden voor windmolens hebben wij dus uw hulp nodig. Deze hulp bestaat uit drie delen:

- Lobby naar het rijk voor het wegnemen van belemmerringen i.v.m. vliegtuigradar (omdat dit RES-breed speelt).
- Samen met ons op zoek gaan naar creatieve en innovatieve inpassing van grootschalige energieopwekking in gebieden met cultuurhistorische waarden, waardoor “behoud door ontwikkeling” in de praktijk gebracht kan worden.
- Voorlopige beoordeling van de effecten van windmolens en zonnevelden op de ecologische waarden in Haarzuilens, en een advies voor mitigerende maatregelen die voldoende zouden zijn om effecten tot een acceptabel niveau te beperken.

Inpassing in cultuurhistorisch waardevolle gebieden
De meest geschikte gebieden voor duurzame energieproductie liggen aan de rand van onze gemeente. In het noorden en oosten ligt deze stadsrand grotendeels in de provinciale Cultuurhistorische Hoofdstructuur (CHS) - militair erfgoed, en in het UNESCO Werelderfgoed Hollandse Waterlinies. In het westen gaat het om de CHS - historische buitenplaatszone, die samenvalt met het rijksbeschermde dorpsgezicht Haarzuilens (zie onderstaande kaart). De kernkwaliteiten van deze gebieden zijn beschermd via het provinciale beleid (Omgevingsverordening).

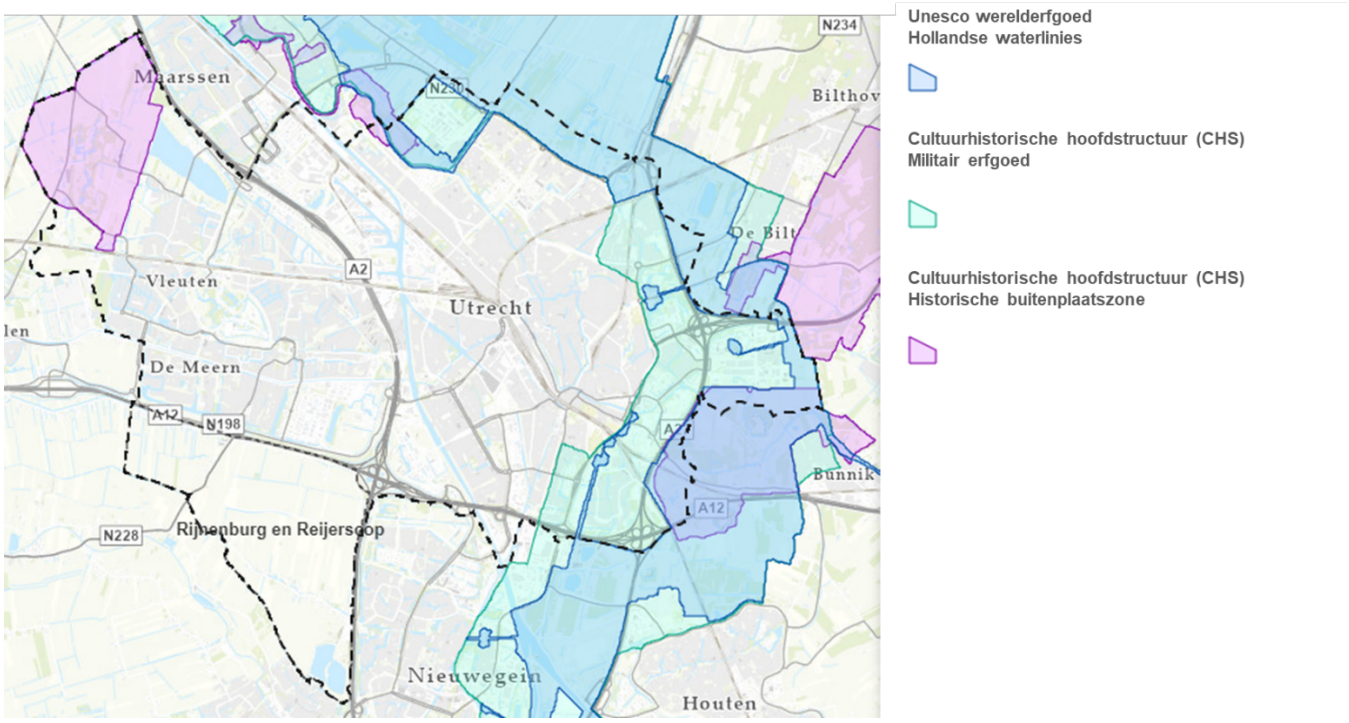

Utrecht kiest ervoor om haar waardevolle historie en karakteristieke ruimtelijke structuren in te zetten als drager van de verdere ontwikkeling van de stad. Wij koesteren de cultuurhistorische waarden, en willen deze benutten voor de grote maatschappelijke en ruimtelijke opgaven van nu en later, zoals klimaatadaptatie, energietransitie, wonen, economische activiteiten, bereikbaarheid, landbouw, recreatie, sport, groen en natuur. Behoud door ontwikkeling. De druk op de schaarse ruimte vraagt om op politiek en gemeentegrensoverschrijdend niveau te bepalen of, en zo ja hoe, windmolens, zonnevelden en geothermie-installaties ingepast kunnen worden in cultuurhistorisch waardevolle gebieden. De op dit moment gehanteerde visie daarop geeft weinig ruimte, zoals blijkt uit het Afwegingskader Energietransitie Hollandse Waterlinies van de vier waterlinieprovincies. Er zijn echter ook visies op de omgang met erfgoed denkbaar waarin deze ruimte groter is. Een voorbeeld daarvan is de publicatie "Energielinie" (2017), opgesteld in opdracht van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) en de provincie Noord-Holland. Wij willen met de belanghebbenden van de Hollandse Waterlinies aan de slag om te onderzoeken welke kansen zo'n alternatieve visie biedt op de inpassing van grootschalige energieopwekking in dit uitgestrekte gebied. Daarin willen we ook meenemen dat we in de beoordeling van ontwikkelingen in (en dichtbij) het werelderfgoed tot op heden het onderscheid missen tussen permanente veranderingen van een beschermd landschap zoals wegen en woningbouw, en tijdelijke ingrepen zoals windmolens en zonnevelden die in hun aard reversibel zijn en de erfgoedwaarden dus niet onherstelbaar verstoren. Wij hebben het nodig dat het bevoegd gezag, dat bepaalt wat er wel en niet mogelijk is in werelderfgoed, een duidelijk perspectief schetst voor de daadwerkelijke kansen voor energieproductie in het erfgoed. Als dat niet gebeurt, dan zijn de ontwikkelrisico's te groot en is de kans klein dat er projecten gestart worden.

Beoordeling van effecten op ecologische waarden
De provincie is bevoegd gezag voor de Wet natuurbescherming. Deze wet ziet toe op bescherming van dier- en plantensoorten en natuurwaarden op gebiedsniveau. Het planMER laat zien dat in bijna alle zoekgebieden effecten te verwachten zijn op de natuur. Ook als windmolens en zonnevelden buiten Natuur Netwerk Nederland en de Groene Contour gepositioneerd worden (zie onder staande kaart).

Het is de verwachting van de opstellers van het planMER dat deze effecten tot een acceptabel niveau zijn terug te brengen door het treffen van maatregelen. Voor de zoekgebieden in Haarzuilens is deze verwachting niet zo positief. Wij vragen de provincie om op basis van de beschikbare informatie te beoordelen of het verantwoord is om de zoekgebieden voor windenergie en zonne-energie in Haarzuilens op te nemen in de Klimaatvisie.

Concreet bestuurlijk voornemen
Eind 2023 willen wij onze raad vragen om een besluit te nemen over een Klimaatvisie met daarin zoekgebieden voor de productie voor duurzame energie. Initiatieven binnen deze zoekgebieden nemen wij in behandeling. Op basis van locatiespecifieke ruimtelijke onderbouwingen, leggen wij voorstellen voor de raad voor wijziging van het bestemmingsplan of omgevingsplan om deze initiatieven mogelijk te maken. In sommige gevallen (zoals bijvoorbeeld Ockhuizen en Voordorpse Veld) wordt een proces voor integrale gebiedsontwikkeling doorlopen, waarbij ook andere RSU-opgaven betrokken worden.

Zoals aangegeven gaan wij met onze raad het gesprek aan over de acceptatie van effecten van duurzame energieproductie. De zoekgebieden die we in de Klimaatvisie opnemen, zijn afhankelijk van dit debat met de raad en ook van uw standpunt over energieprojecten in gebieden met cultuurhistorische waarden en natuurwaarden. Wij kunnen immers geen zoekgebieden vaststellen als dat in strijd is met uw beleid. Wij vragen u daarom om vóór de zomer van 2023 aan te geven welke zoekgebieden in strijd zijn met uw beleid en om die reden niet opgenomen kunnen worden in onze Klimaatvisie. Wij kunnen ons voorstellen dat er onderzoek nodig is om deze vraag te kunnen beantwoorden. Daarom verzoeken wij u om samen met ons opdrachtgever te zijn voor een Heritage Impact Assessment (HIA) voor een fictief plan voor windmolens, zonnevelden en sport in een recreatievriendelijke, groene omgeving. Wij willen samen met u en de RCE (als adviserend kennisinstituut), uitgangspunten voor deze HIA vaststellen, die meer ontwikkelperspectief bieden dan het huidige Afwegingskader Energietransitie Hollandse Waterlinies. De HIA omvat wat ons betreft het gebied ten (noord)oosten van Utrecht, gelegen in Unesco werelderfgoed de Hollandse Waterlinies en de CHS-militair erfgoed. Wat ons betreft gaat dit onderzoek over projecten die in de periode tot 2040 gerealiseerd kunnen worden. Het jaar 2030 is een tussentijds meetpunt, maar wij verwachten dat de wat moeilijkere projecten na die tijd gerealiseerd gaan worden. Ook voor die projecten willen we de kaders vaststellen in de Klimaatvisie.

Tot slot
In de tweede bijlage treft u een overzicht van de zoekgebieden waarover wij het gesprek aan willen gaan met u en onze gemeenteraad. De zoekgebieden zijn nu nog ruim begrensd. De concretere afbakening van zoekgebieden kan het beste in de projecten gebeuren, waarbij we de ontwikkeling van energieproductie in samenhang met de andere opgaven en waarden in het gebied oppakken.

Vanzelfsprekend zijn wij graag bereid om met u in overleg te treden over deze brief. Dat gesprek kan ook gaan over onze rol om andere gemeenten te helpen om hun ambities te realiseren. Wat ons betreft staat namelijk het belang voorop om zoveel mogelijk duurzame energie te produceren binnen de regio Utrecht (U16).

Met vriendelijke groet,
Burgemeester en wethouders van Utrecht,

de secretaris, de burgemeester,

Bijlagen:
1. PlanMER Klimaatvisie, inclusief drie bijlagen
2. Zoekgebieden duurzame energie gemeente Utrecht